

NADZÓR

nad realizacją zadań z zakresu kynologii policyjnej

podkom. Kinga Wójcikowska

Wydział Prewencji
Biura Prewencji Komendy Głównej Policji

*Gdy pierwszy pierwotny pies zjawiał się przy ludzkim ognisku,
został tam na stałe nie dla swej urody, futra ani mięsa.
Został, bo okazał się człowiekowi potrzebny,
został, bo potrafił uznać swego przewodnika.
Został, bo chociaż wcale nie dążył wtedy ani dziś
do sprawiania przyjemności człowiekowi,
to współpraca przynosiła korzyści obu zainteresowanym stronom¹.*

Od początku istnienia organów ścigania psy policyjne są nieocenionym atutem w walce z przestępczością. Wyszkolone do podążania za indywidualnym zapachem człowieka, tropienia osób zaginionych oraz podejrzanych o popełnienie czynów zabronionych, a także zatrzymywania przestępców w bezpośrednim pościgu, zapewniają dodatkowy poziom ochrony zarówno funkcjonariuszom Policji, jak i osobom cywilnym.

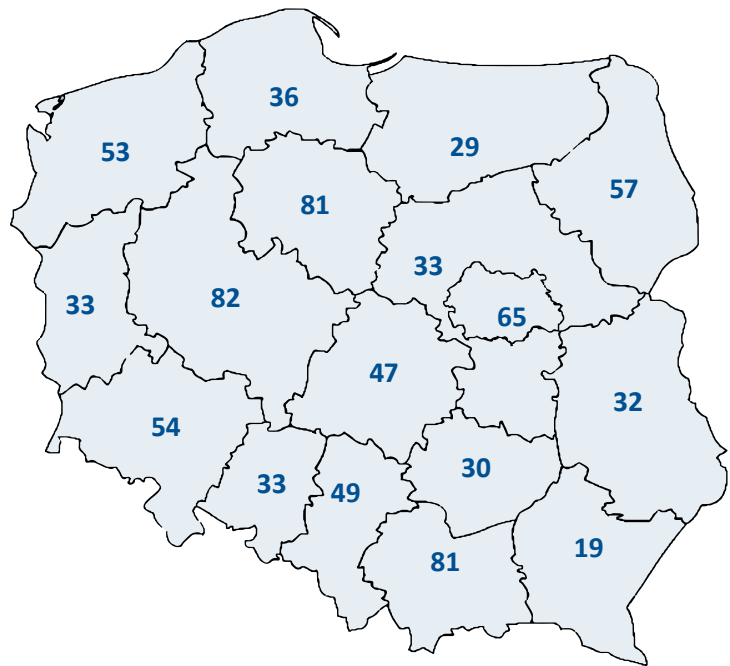
W Polsce początki kynologii policyjnej datują się na rok 1913, kiedy to po raz pierwszy do sprawy kryminalnej zdecydowano się na użycie psa tropiącego. Minęło jednak jeszcze kilka lat, zanim zaczęły się tworzyć pierwsze struktury organizacyjne Policji Państwowej, w których umieszczono psy służbowe. Pierwszy policyjny zakład hodowli i tresury psów policyjnych powstał pod koniec 1919 r. i mieścił się w Warszawie. Jego założycielem był podkom. Alojzy Grimm – prekursor i wybitny specjalista kynologii policyjnej². W 1922 r. w służbie w całym kraju pozostawało 120 psów. W początkowym okresie istnienia kynologii policyjnej w Komendzie Głównej Policji Państwowej prowadzono nadzór nad: wyszkoleniem przewodników psów, uzupełnianiem pogłowia psów, a także ich przydzielaniem opiekunom. W tym celu prowadzono ewidencję przewodników i psów policyjnych, a nawet statystykę wyników psów służbowych. W późniejszych latach, z uwagi na zmiany reorganizacyjne, zakład został przeniesiony do Poznania.

W sierpniu 1936 r. tresura psów służbowych „wróciła” do Komendy Głównej Policji Państwowej w Warszawie, gdzie prowadzono szkolenie przewodników i psów służbowych do momentu wybuchu II wojny światowej.

Okres powojenny to czas intensywnego rozwoju kynologii służbowej. W roku 1950 na skutek wystąpienia Komendy Głównej Milicji Obywatelskiej do Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego z wnioskiem o połączenie Szkoły Przewodników i Tresury Psów Służbowych w Słupsku z Zakładem Tresury Psów Służbowych Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego w Sułkowicach, przeprowadzono reorganizację jednostek resortu bezpieczeństwa wewnętrznego prowadzących szkolenie przewodników oraz psów. Jej następstwem było powstanie Zakładu Tresury Psów Służbowych KBW i MO w Sułkowicach. Ośrodek ten przez lata był poddawany wielu przekształceniom, aż do obecnie funkcjonującego Zakładu Kynologii Policyjnej Centrum Szkolenia Policji w Legionowie.

NADZÓR KGP NAD KYNOLOGIĄ POLICYJNĄ

Po zakończeniu zmian reorganizacyjnych związanych ze zmianami ustrojowymi nadzór nad problematyką używania psów służbowych powierzony został Komendzie Głównej Policji. Poszczególne jej komórki odpowiadały w zakresie swojej właściwości za organizację używania i utrzymania psów służbowych oraz nabór kandydatów na kursy przewodników psów służbowych³. Prowadzono również zestawienia statystyczne użycia psów służbowych oraz sprawozdania informujące o użyciu i utrzymaniu psów służbowych. Poza danymi w zakresie stanu liczbowego psów służbowych sprawozdania zawierały informacje opisujące pozytywne wyniki użycia psów. Uwzględniano w nich także propozycje usprawnień zwiększających możliwości używania psów oraz trudności hamujące rozwój tej formy pracy wykrywczej i prewencyjnej w Policji. W okresie od 17 kwietnia 2013 r. do 31 grudnia 2019 r. nadzór nad użyciem psów służbowych w Policji, koordynacja używania psów służbowych w służbie oraz inicjowanie zmian w programach doskonalenia zawodowego dla przewodników psów służbowych należały do zadań Komendanta Centrum Szkolenia Policji w Legionowie. Od dnia 1 stycznia 2020 r. na podstawie zarządzenia nr 80 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2019 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie regulaminu Komendy Głównej Policji (Dz. Urz. KGP poz. 126) opracowywanie standardów zorganizowania i funkcjonowania służby prewencyjnej w zakresie wykonywania zadań patrolowych i interwencyjnych, w tym z wykorzystaniem psów i koni służbowych, jest zadaniem Biura Prewencji Komendy Głównej Policji (zwanego dalej „Biurem”). Tym samym sprawowanie nadzoru nad problematyką używania psów i koni służbowych w Policji powróciło do Komendy Głównej Policji. Pozwoliło to na czynny udział funkcjonariuszy Biura w tworzeniu przepisów zmieniających ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 171, z późn. zm.), które w sposób kompleksowy uregulowały sytuację zwierząt od momentu doboru, poprzez realizację zadań służbowych, aż po ich wycofanie z użycia. Zgodnie z postanowieniami art. 1451 ust. 4 ustawy o Policji psy i konie służbowe wycofane z użycia w Policji od dnia 21 grudnia 2021 r. pozostają dożywotnio na stanie jednostki organizacyjnej Policji, która dokonała zakupu tych zwierząt albo jednostki organizacyjnej Policji wskazanej przez Komendanta Głównego Policji. Oznacza to, iż sprzedaż psa i konia służbowego przeznaczonego do wycofania z użycia w Policji nie jest możliwa. W ten sposób doceniana jest ich ciężka, wieloletnia praca, a nadzór nad prawidłowo sprawowaną opieką zapewnia zwierzętom służbowym dobre samopoczucie i pozwala cieszyć się dobrą jakością życia po zakończeniu służby. Jest to również sposób na okazanie wdzięczności za nieoceniony wkład, jaki wniosły w funkcjonowanie Policji. Funkcjonariusz i pies, którzy razem

Ryc. 1. Dane liczbowe dotyczące psów służbowych w poszczególnych garnizonach służby prewencyjnej wg stanu na dzień 31.08.2023 r.

Łączna liczba psów służbowych w KWP/KSP wynosi 814. Dodatkowo w służbie kryminalnej znajduje się 30 psów służbowych, w tym 5 w Biurze Kryminalnym KGP oraz 25 pod nadzorem CLKP. Ponadto w CPKP „BOA” używa się 2 psów służbowych, a 4 psy pozostają na stanie CSP w Legionowie, łącznie w polskiej Policji jest więc 850 psów służbowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z CSP w Legionowie.

pracowali, nie muszą się rozstawać po przejściu psa na tzw. emeryturę. Trafia on bowiem pod opiekę, w pierwszej kolejności, do dotychczasowego opiekuna, gdzie dożywotnio ma zapewnione godne warunki bytowania.

Jednocześnie takie samo wsparcie zostało zapewnione wszystkim zwierzętom służbowym wycofanym z użycia przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1728), jeśli ich opiekunowie zwrócili się z takim wnioskiem do Komendanta Głównego Policji. Wraz ze zmianą ustawy o Policji ukazało się rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie psów służbowych i koni służbowych w Policji (Dz. U. poz. 2467). Realizując dyspozycję ustawową, w 2022 r. Biuro opracowało również regulacje prawa wewnętrznego, w których zawarto m.in. organizację używania psów służbowych⁴. W listopadzie 2022 r. Dyrektor Biura wyznaczył koordynatora nadzorującego realizację zadań związanych z używaniem i utrzymaniem psów służbowych oraz utrzymaniem psów służbowych wycofanym z użycia w zakresie kompetencji określonych w zarządzeniu nr 91/22 KGP. Funkcję tę sprawuje podkom. Kinga Wójcikowska, funkcjonariuszka Wydziału Prewencji. Ponadto w sierpniu br. zainicjowano podjęcie prac nad zmianami programów nauczania na kursach specjalistycznych dla przewodników psów służbowych.

Funkcjonariusze Biura w latach 2021–2022 zorganizowali i przeprowadzili seminaria szkoleniowe skierowane do koordynatorów z wydziałów prewencji KWP/KSP nadzorujących realizację zadań z użyciem psów i koni służbowych. Celem seminariów było m.in. omówienie zagadnień związanych z użytkowaniem zwierząt służbowych w świetle nowych przepisów prawa. Powyższe seminaria były przeprowadzone zarówno w formule on-line (2021 r.), jak również stacjonarnie w „Stadzie Ogierów Sieraków” (2022 r.), gdzie poza aspektami teoretycznymi przeprowadzone zostały zajęcia praktyczne z doskonalenia sprawności użytkowej psów i koni służbowych.

Dodatkowym zadaniem Biura, wynikającym wprost z zarządzenia 91/22 KGP, jest prowadzenie wykazu psów służ-

bowych wycofanych z użycia w Policji na podstawie dokumentacji przesyłanej przez jednostki organizacyjne Policji. Kierownictwo Biura i jego funkcjonariusze w latach 2020–2023 uczestniczyli także w pracach komisji parlamentarnych w zakresie dotyczącym zmian w ustawach, w tym np. w ustawie o ochronie zwierząt, ustawie o lasach, ustawie – Kodeks wykroczeń, wpływających bezpośrednio m.in. na używanie i utrzymanie psów służbowych. Przyczyniło się to do uregulowania w powyższych aktach prawnych kwestii szkolenia psów służbowych na obszarach lasów.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom KWP/KSP, Biuro zainicjowało prace nad opracowaniem specyfikacji technicznej pojazdu w policyjnej wersji do przewozu psów służbowych.

Tabela 1. Zestawienie liczb psów służbowych z podziałem na kategorie psów oraz jednostki organizacyjne Policji – stan na dzień 31.08.2023 r.

Lp.	Jednostka organizacyjna Policji	Liczba psów służbowych wg kategorii*								Ogólna liczba psów służbowych	Ogólna liczba przewodników
		PT	P	B	T	MW	N	ZWL	ZWW		
1	Białystok	37	-	1	4	2	13	-	-	57	43
2	Bydgoszcz	26	16	-	14	8	16	1	-	81	52
3	Gdańsk	23	1	1	1	4	5	1	-	36	30
4	Gorzów Wlkp.	25	-	1	-	4	3	-	-	33	24
5	Katowice	27	4	-	3	9	6	-	-	49	37
6	Kielce	20	-	-	6	1	3	-	-	30	28
7	Kraków	45	1	1	1	16	15	2	-	81	49
8	Lublin	22	-	1	1	2	6	-	-	32	25
9	Łódź	31	1	-	1	4	9	1	-	47	41
10	Olsztyn	16	5	-	1	2	3	-	2	29	27
11	Opole	21	-	-	3	3	6	-	-	33	24
12	Poznań	31	17	1	7	7	16	3	-	82	68
13	Radom	14	-	-	6	6	7	-	-	33	29
14	Rzeszów	13	-	-	1	4	1	-	-	19	16
15	Szczecin	35	-	-	2	5	8	2	1	53	42
16	KSP	29	1	1	2	17	13	2	-	65	43
17	Wrocław	22	-	1	10	8	11	2	-	54	42
18	Biuro Kryminalne KGP	tropiące osoby wg założeń mantrailingu								5	5
19	CPKP „BOA”	-	-	2	-	-	-	-	-	2	2
20	CSP w Legionowie	tropiące osoby wg założeń mantrailingu								4	4
21	CLKP	do badań osmologicznych								25	11
Łącznie		437	46	10	63	102	141	14	3	850	642

* P – patrolowe, T – tropiące, PT – patrolowo-tropiące, B – bojowe, MW – do wyszukiwania zapachów materiałów wybuchowych (fakultatywnie w służbie kontrterrorystycznej), do wyszukiwania zapachów broni palnej i amunicji (fakultatywnie w służbie kontrterrorystycznej – program nauczania w przygotowaniu), N – do wyszukiwania zapachów narkotyków (fakultatywnie w służbie kryminalnej), ZWL – do wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich na lądzie, ZWW – do wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich na wodzie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z CSP w Legionowie.

NADZÓR KGP NAD KYNOLOGIĄ POLICYJNĄ

Rezultatem było opracowanie powyższego dokumentu. W efekcie zakupiono 48 pojazdów marki VW T6, które trafiły do jednostek organizacyjnych Policji w całym kraju. Biuro w swych działaniach nieustannie zachęca KWP/KSP do propagowania wśród podległych garnizonów istotnej roli, jaką odgrywają w Policji zwierzęta służbowe. Są one używane w celu realizacji zadań ustawowych. Jedną z najważniejszych ról, jaką odgrywają psy służbowe w Policji, jest wspomaganie pracy policjantów w służbie patrolowej. Dodatkowo psy używane są w prowadzonych akcjach ratowniczo-poszukiwawczych osób zaginionych lub w poszukiwaniach. Psy są używane również jako środek przymusu bezpośredniego do ujęcia osób niebezpiecznych, m.in. w celu odparcia zamachu na życie lub zdrowie policjanta lub innej osoby. Służba kryminalna używa psów do tropienia osób według założeń mantrailingu, a także psów do badań osmologicznych – w laboratoriach kryminalistycznych KWP/KSP, w celu identyfikacji osób na podstawie śladów zapachowych pozostawionych na różnych przedmiotach i przedmiotach na miejscu zdarzenia.

Szczegółowy zakres zadań, do których Policja używa psów służbowych, został uregulowany w § 31 zarządzenia nr 91/22 KGP, zgodnie z którym psy mogą być używane w szczególności do:

- służby patrolowej;
- tropienia śladów ludzi;
- działań w służbie kontrterrorystycznej;
- przeszukiwania terenu, pomieszczeń, pojazdów, statków żegluga śródlądowej, statków morskich i powietrznych lub przesyłek w celu:
  - odnalezienia osób lub przedmiotów,
  - wyszukania śladów pozostawionych przez ludzi,
  - wyszukania zapachów materiałów wybuchowych, broni palnej i amunicji,
  - wyszukania zapachów narkotyków,
  - wyszukania zapachu zwłok ludzkich na lądzie oraz na wodzie,
  - wyszukania zapachu krwi ludzkiej na lądzie;
- badań osmologicznych;
- zasadzek i działań blokadowych;
- podejmowania działań w przypadkach określonych w ustawie z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. poz. 202);
- kontroli osobistej na zasadach określonych w ustawie o Policji;
- realizacji zadań związanych z ochroną porządku lub bezpieczeństwa publicznego w trakcie zabezpieczenia imprez masowych i zgromadzeń.

W roku 2022 do realizacji powyższych zadań psy służbowe zostały użyte 20 612 razy, natomiast do służby patrolowej oraz do zabezpieczenia imprez masowych psy służbowe zostały łącznie skierowane 55 645 razy.

Sprawując nadzór nad kynologią służbową, Biuro identyfikuje również zagrożenia związane z malejącym pogłowiem psów służbowych w Policji. W latach 2020–2022 główną przyczyną takiego stanu rzeczy była niska dostępność wartościowych psów na rynku przy jednocześnie systematycznie rosnącej cenie zakupu psa. Wpływ na tę sytuację miało również zawieszenie doskonalenia zawodowego centralnego policjantów spowodowane pandemią. W celu zwiększenia atrakcyjności Policji jako nabywcy na rynku hodowców psów użytkowych, od 2023 r. wprowadzono nowe – wyższe stawki za pozyskiwane do szkolenia psy. Ponadto zagadnienie to pozostaje w ciągłym zainteresowaniu kierownictwa Biura i jest poruszane w trakcie odpraw służbowych i narad.

Obecnie zadania na rzecz Policji wykonuje 850 psów służbowych. Na mapie (ryc. 1) zobrazowano dane liczbowe dotyczące psów służbowych wraz z ich rozmieszczeniem w poszczególnych garnizonach, natomiast szczegółowe zestawienie liczbowe psów służbowych z podziałem na ich kategorie i jednostki organizacyjne Policji zawarto w tabeli 1.

- ¹ Z. Mierzwińska, *Bierz się do pracy z psem*, „Pies” 2002, nr 2, s. 42.
- ² I. Wójciak, *Zwierzęta w Policji Państwowej*, „Zeszyty Historyczne – Zwierzęta w Policyjnej Służbie” 2021, nr 1, s. 6–7, Biuro Edukacji Historycznej – Muzeum Policji KGP.
- ³ Zarządzenie nr 19 Komendanta Głównego Policji z dnia 12 października 1992 r. w sprawie psów służbowych Policji – wersja uchylona.
- ⁴ Zarządzenie nr 91 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 października 2022 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań z użyciem psów służbowych w Policji (Dz. Urz. KGP poz. 225).

Summary

Supervision of the implementation of police K9 tasks

The author of this article, a coordinator who – on behalf of the National Police Headquarters – supervises the implementation of tasks related to the use and maintenance of service dogs and the maintenance of service dogs withdrawn from use, presents key issues connected with the supervision of the implementation of tasks in the field of police K9.

In the first part, she presents a brief historical outline referring to the surveillance of this operating area of the police formation, starting with the State Police and ending with the modern years. Then, she presents the most important recent activities of the National Police Headquarters in terms of the supervision, including among other things the preparation of regulations amending the Police Act, which comprehensively determined the following issues:

- the situation of animals from the moment of selection, through the time of performing service tasks, to their withdrawal from use;
- the development of internal law regulations concerning the organization of the use of service dogs;
- participation in the work of parliamentary committees on amendments to laws, such as, for example, the Act on the Protection of Animals, the Act on Forests and the Code of Petty Offences, which directly affect the use and maintenance of service dogs;
- the development of technical specifications for a police vehicle for transporting service dogs.

Moreover, she discusses the detailed range of tasks for which service dogs are used, and presents a numerical summary of dogs owned by police units as well as statistics on the use of service dogs in 2022.

Thłumaczenie: Katarzyna Olbryś